

homokos agyagot (ugynevezett berektalajt) tartalmaz; a másik faiskola pedig hegyek közti völgyben van, melynek talaja megforgatott (rigolirt) sárga agyagból áll. Utóbbi helyen azelőtt 40 évvel szenet égettek, mi okból a föld most fekete.

Az április 27-én mindkét helyen elvetett mag, a folyton tartó szárazság miatt mindennap háromszor gyengén lett öntözve és galyakkal kissé beárnyékolva.

Az elsőbb megjelölt faiskolában 4 darab *Coffea Californica* növényke kelt ki és látszik még most is. A növénykéek 6—10 cm. magasak, 6—7 cm. hosszú haragos zöld erős levelekkel. Az eddig már több ízben beállott fagy a növényekben kárt nem tett, a levelek még nem hullottak el. A többi magvak azonban nem csíráztak.

Ihrig Vilmos, m. kir. erdőmester.

A cserkéreg és tölgyművelés nemzetközi kiállítása Berlinben.

(Folytatás és vége.)

A bőriparba vágólag egyedül a Cohn testvérek juharfaszeg gyára Grünbergből (Szilezia) állított ki „magyar juharfát”; más magyarországi származású fák vagy fagyártmányok a külföldiek részéről a kiállításon bemutatva nem voltak.

A Caspar H. breslaui nagy kaptafa-gyára szállított ugyan már jó minőségű magyar gyertyánfát is, és tett ezzel kísérletet, de céljainak megfelelő jó minőségű bükkfát másutt is mindenütt kellő mennyiségben talál.

Schmidt Adolf és társa czég Bosányból volt az egyedüli magyar bőrgyár, mely magyar cserző anyaggal, nevezetesen tölgykéreggel, részben valloneával és gubacscsal vegyesen, álta-

lában kedvező eredménnyel, kikészített és ajánlatos minőségben bemutatott bőröket állított ki.

És ezzel átmehetek a magyar erdőbirtokosok egyik valódi, de fájdalom, csak egyedüli képviselőjének megemlítésére. Ez a Zay Albert gróf zay-ugróczy uradalmi erdőhivatala volt, mely egy kötegben 10 fajta saját termelésű sima tölgykérget (Eichenspiegelrinde) állított ki. Fájdalom, nem sikerült valamely meghatalmazottat vagy megbízottat előtalálnom, a kitől a talajminőség, égalji viszonyok és azon további természeti tényezők felől felvilágosítást nyerhettem volna, melyek az egy kötegben látott 10 fajta kéreg helyes megítélésére okvetlenül szükségesek leendettek.

A kiállítás eme tárgyáról, melyet az említett egyedüli hazai erdőhivatal költséget és fáradságot nem kimélve, bemutatott, a katalogus csupán azon felvilágosítást tartalmazta, hogy a zay-ugróczy uradalom 1860-óta egy 2000 hektár kiterjedésű erdőterületen 20 éves forda mellett sarjerdőgazdaságot folytat, s évenként 8000 métermázsá saját termelésű kész sima tölgykérget ad el. Ezen sovány adatokból természetesen nem ítélhető meg, hogy vajjon a szóban levő erdőhivatal a bemutatott kéregfajok melyikéből képes a jelzett évenkénti 8.000 métermázsát (16.000 vámmázsát) évente tartósan termelni s illetőleg szállítani? Önként érthetőleg nem elégséges az erdőterményeknek csak azon válogatott díszpéldányait mutatni be, melyek kivételesen találhatók, sőt inkább éppen gyakorlati szempontból indulva ki, és a valóságnak megfelelő eljárás mellett szükséges, hogy a kiállított mutatvány meg szemléltével a kiállítást látogató közönség helyes tájékozást szerezzen az erdőbirtok kiterjedéséhez és természeti viszonyaihoz képest szállítható áru mennyisége és átlagminősége felől.

Ha valamely gyáros legjobban sikerült készítményét mutatja be a kiállításon, ez indokoltnak vehető, mert a gyár

képesnek mutatkozik ugyanolyan czikkeket tartósan készíteni és szállítani, s az ipar ezen terén szokásban is van a készítmények legszebbjét és legjavát állítani ki; de az erdőtermények kiállítása körül ezen elvet alkalmazni nem szabad, mert azzal a kiállító kellemetlen helyzetbe juthat.

A Schwarzenberg Adolf hg spaubenbergi erdőfelügyelősége (Csehország) 4 köteg tölgykéregget állított ki az Elbe melletti lobositz uradalom erdeiből, s a kiállító felügyelőség az első kitüntetést (a nagy államérmet) nyerte.

A lobositz uradalom tölgyerdeje 840 hektár kiterjedésű, s ezen pagony házilag kezelt évi kéreg termése 130.000 kilogramm; csakis kész, gondosan hántolt s nagy elővigyázattal választékolt tölgykéreg bocsátatik onnan áruba, a bemutatott 4 köteg sima tölgykéreg is épen mintáját képviselte azon 130.000 kilogramm tölgykéregnek, melynek a jövő cserhántás idején leendő szállítása iránt az erdőfelügyelőség kötelezettséget vállalt. Ugy hiszem, hogy a kiállított anyagnak épen ezen realis szempontból lett választása indította a bíráló bizottságot és pedig teljes joggal arra, hogy a kiállító erdőfelügyelőséget az első kitüntetésre érdemesnek ítélje. Ezen kéreg minőségét illetőleg meggyőződtem és el kell ismernem, hogy az áru mindazon kívánalmaknak, melyek az 1-ső minőségű kéreg iránt támaszthatók, a dúsan szemcsés külső, a vastag és húsos állomány, a tág nedvesatornák, egésszéges kinézés, a meg nem fásodott epidermis a kéreg jóságának mind olyan külső jelei, melyekből egyuttal bizvást lehet következtetni arra is, hogy már maga a cserállab szakértő gondozás és kezelés alatt áll, s déli lejtős fekvése mellett szabályszerűen vigályított állásnak örvend. Miként értesültem, a szóban levő hercegi uradalom erdei egyenesen a cserkéreg okszerű termelésére vannak tervszerűleg berendezve, s az erdőgazdaság emez ága igen kielégítő jövedelmi eredményeket mutat fel.

Igen sajnálom, hogy a külföldi erdőgazdaságokat illetőleg több olyan kérdésre nem nyerhetem kellő felvilágosítást, melyekkel tisztába jöve, azon helyzetben lettem volna, hogy a Franciaországban, Belgiumban, Hollandban s főleg Németországban szokásos különböző erdőgazdasági rendszereket párhuzamba állítva, azokról teljes képet nyújthatnék. Az erdőművelés ezen ágában kétségkívül a németek viszik a vezérszerepet, s ottan legfőképp a királyi erdészségek és az uralkodó hercegi családok uradalmai, melyekhez sorakoznak végül azon nagyobb városok és testületek, melyek megfelelő terjedelmű és kellőképp berendezett sarjerdők birtokában vannak.

Az elmúlt tavaszon figyelmeztetett engem Schönborn gróf munkácsi erdőfelügyelője: Hönning ur a „N. Fr. Presse“ egy közleményére, melyben az állott, hogy Liebig tanár egyik unokatestvére a vassal való csávázást annyira tökélyesbitette, hogy ez eljárási mód mellett, minden szerves anyag hozzáadása nélkül, a vegyműhelyben mesésnek mondható eredmények érhetők el.

Ezen körülményt olvasva, kérdést intéztem a dolog mi-benléte felől egyik braunschweigi barátomhoz, honnan azon feleletet kaptam, hogy a szóban lévő csávázási mód a vegyműhelyből már kivitetett a kísérleti állomásra, s az ily módon kikészített bőrök a Berlinben ez idei szeptember havában rendezendő cser- és timár kiállításon közszemlére fognak tétetni. Bizonyos Gottfriedsen Ed. nevű ur Braunschweigból állított is ki egy gyűjteményt olyan bőrökből, melyek a Knapy-féle vassal való csávázással a braunschweigi kísérleti állomáson 4 hét lefolyása alatt készítettettek el, és pedig egy vad ökör nehéz bőre (Buenos Ayres) talpbőrnek készítve, valamint más fajta bőrök.

A kiállítási bizottság felügyele alatt mindjárt ottan a kiállítási helyiségben készítették ezen bőrökből az ugyanott

kiállítva volt czipő- és csiznavarró gépeken czipőt és csizmát, s hogy a csávázási mód értékét pontosan kipuhatolják, ezen czipőket és csizmákat ugyanott a helyszínén zár alá véve, 48 órára vízzel telt bődönbe tették.

Gottfriedsen ur biztosított engem a felől, hogy a kísérlet egészen kielégítő eredményü leend; mire nézve az általa már Braunschweigban véghezvitt hasonló kísérletekből megbízható támpontjai voltak.

Eltételezve attól, hogy a vassal való csávázás hasonlíthatatlanul olcsóbb, a kéreggel való cserzéssel szemben még azon nem kicsinyelhető előnyt is nyújtja, hogy a míg a nehéz talpbőröknek tölgykéreggel való csávázása 18, 24, sőt 30 hónapot vagy többet is igénybe vesz, a viziló-bőr kikészítésére pedig épen 4—5 év kívántatik, addig a vassal való csávázás mellett, szerves cserző-anyagok hozzátétele nélkül, körülbelől 4 hét alatt a cél már el van érve.

Ha ezen minden esetre még tökélyesbitést igénylő s talán tökélyesbíthető csávázási mód a kísérleti állomások szűk köréből a gyakorlati alkalmazás tágabb mezejére a timár-műhelyekbe el is jut, s ha nevezetesen a csávázás rövid tartama mellett az üzleti tőke gyors megtérülésének kilátása, még a készítménynek esetleg csekélyebb jósága mellett is, úgy a nagy bőrgyárosokat, valamint a kis iparosokat is könnyen indíthatná arra, hogy ezen csávázási módot felkarolják, mindazonáltal nincs miért tartani attól, hogy az gyors lendületet vesz, s az eddigi módot és cserző-anyagokat a használatból kiszorítja, mert elvégre vannak még némely más régebben ismert anyagok is, melyek alkalmazásával szintén gyorsabb lefolyású csávázás eszközölhető, mint a tölgy- és lúczkéreggel, milyenek pl. a hemlock-kéreg, a vallonea, a gubacs, divi, Terra japonica, gesztenyefa-kivonat stb., mindamellett az ezekkel való igen is gyors csávázás a bőr jóságára hátrányos be-

folyással van, s ezen anyagokat csak a kevésbé scrupulosus gyárosok használják, a jóhitelű cserző-anyaggal (a kéreggel) keverten.

A cserző erdők Németországban önként érthetőleg csak olyan helyeken tenyésztetnek és miveltetnek állandóan, a hol a magas erdőüzem különben sem volna helyén. Részemről átengedem a látott mivelési módoknak ezen becses szaklap hasábjain való méltatását oly szaktekintélyeknek, a kik az erdőgazdaság egyes ágait nem csak körvonalaiban fogják vázolni, hanem egészében és részleteiben tüzetesen megítélik.

Az erdőmivélést illetőleg egy, hazánkban látott, szép példát kell még itten felemlítenem, melyet báró Wesselényi Ferencz hadadi birtokán volt alkalmam látni. Körülbelől 300 holdnyi erdei fenyő állab ötlik itten a látogató, s illetőleg érdeklődő szemébe, mely engem legalább, egészen ellentétben más hazai magán-erdeinkkel, nyugoti szomszédaink kiválóan szorgalmas és gondos erdőkezelésére emlékeztetett. Azon kérdésemre, hogy minek tulajdonítsam hazánk ily félreeső völgyében az erdőmivelés eme fényűző nyilvánulását? a tulajdonos báró ur felsóhajtva válaszolta, hogy azonv idék erdei fájdalom, a véletlenre és a természet passiv gondoskodására vannak bízva, s önmaga lehetőleg igyekszik, hogy legalább közvetlen szomszédjainak oly példát mutasson és hagyjon hátra, mely ha követésre talál, arra fordított költsége és fáradsága eléggé jutalmazva leend.

Kiváló szorgalmat és igyekezetet fejt ki nevezett báró ur a legkülönfélébb faju külföldi s nevezetesen amerikai tölgyeknek az ottani vidéken való meghonosítása körül is, s tekintettel azon körülményre, hogy az általános miveltségű öreg ur az erdészeti szak elméleti ismereteit, jóllehet csak önszorgalma útján, elsajátította, az általa eredménydúsan felmutatott példa azon kis erdőbirtokosoknál is fogékonyságra kellene, hogy

találjon, kik nincsenek oly helyzetben, hogy erdeiket felsőbb erdészeti kiképzésben részesült szakemberekkel kezeltessék.

Bizonyára meg lenne jutalmazva valamely hivatott szakemberünk fáradsága, ha ezen vidéken járva, az említettem szép kis kulturákat közelebbről megszemlélné; részemről csupán azon benyomás egyszerű felemlítésére szorítkoztam, melyet reám laikusra a látottak gyakoroltak.

Mihelyest választ fogok kapni a külföldi erdészetre vonatkozólag tett több rendbeli kérdéseimre, készséggel bocsátom a veendett adatokat a t. szerkesztő ur rendelkezésére; s miután ezuttal (a f. évi utolsó füzetben) nagyobb tért igénybe nem vehetek, a folytatás pedig a jövő évre át nem utalható, s miután későbbi tudósításom, esetleg tudósításaim úgy is magukban önálló egészet fognak képezni; jelen közleményemet ezennel befejezettnek tekintem, s helyreigazitásául a mult havi füzetbe véletlenül becsúsztott egy lényegi hibának még csak azt említem meg végül, hogy az idézett első közlemény végén említett cserző fa (*Aspidospermum Quebracho*) természetes darabokban vagy rönkökben semmi áron sem kapható, s legfeljebb liszté őrölt állapotban kereskedés útján és különös megrendeléssel szerezhető meg nagy nehezen.

Engel D. F.

Az idei erdészeti államvizsgák.

Az erdészeti államvizsgák a f. éven Budapesten november-hó 19. és következő napjain tartattak meg. A vizsgáló bizottmány elnöke volt Wagner Károly, m. k. főerdőtanácsos és az Orsz. Erdészeti Egyesület első alelnöke; vizsgáló biztosok voltak: Ruttnér Antal, m. kir. főerdőmester és Fekete Lajos, erdőakadémiai tanár.